

METODISKIE NORĀDĪJUMI INFORMĀCIJAS SNIEGŠANAI
AR NOTEIKTĀM SLIMĪBĀM SLIMOJOŠU PACIENTU REĢISTRAM
PAR PACIENTIEM, KURIEM BIJUŠAS TRAUMAS, IEVAINOJUMI UN SAINDĒŠANĀS

VISPĀRĪGI

Metodiskie norādījumi ir galvenais, informatīvais materiāls par datu sniegšanu Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistram par pacientiem, kuriem bijušas traumas, ievainojumi un saindēšanās (*turpmāk tekstā – Reģistrs*). Šie metodiskie norādījumi sniedz ieskatu par Reģistra darbības principiem un palīdz informācijas sniedzējiem aizpildīt Traumu/ievainojumu/saindēšanās reģistrācijas kartes (*turpmāk tekstā – Reģistra karte*) tiešsaistē Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistra vienotās informācijas sistēmā „PREDA” (*turpmāk tekstā – sistēma „PREDA”*). Sistēmas „PREDA” pārzinis un turētājs ir Slimību profilakses un kontroles centrs (*turpmāk tekstā – SPKC*).

Normatīvā bāze

Reģistrā informācija tiek apkopota un aktualizēta atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 15.septembra noteikumiem Nr.746 „Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistra izveides, papildināšanas un uzturēšanas kārtība”.

2011.gada 27.decembrī Ministru kabinets apstiprināja noteikumus Nr.1005 „Grozījumi Ministru kabineta 2008.gada 15.septembra noteikumos Nr.746 "Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistra izveides, papildināšanas un uzturēšanas kārtība””, kas ar 2012.gada 1.janvāri paredz izmaiņas Reģistram sniedzamās informācijas saturā, jo Reģistra karte tika papildināta ar papildus sadaļu par saindēšanās gadījumiem. Konkrētās izmaiņas tika veiktas, lai pilnveidotu Reģistrā iekļaujamo informāciju un uzlabotu datu kvalitāti situācijas apzināšanai un pakalpojumu plānošanai gan valsts, gan starptautiskā līmenī.

Reģistrā informācijas apkopošana notiek, ievērojot Fizisko personu datu aizsardzības likumā un Pacientu tiesību likumā noteikto attiecībā uz pacientu datu aizsardzību un izmantošanu.

Reģistrs ir arī Eiropas Komisijas Ievainojumu Datubāzes (*turpmāk tekstā – IDB*) sastāvdaļa. Līdz ar to Reģistra kartē ietvertais jautājumu pamatbloks ir izveidots atbilstoši IDB prasībām, un traumu/ievainojumu/saindēšanās gadījumu apstākļu kodēšana tiek veikta, pamatojoties uz IDB kodēšanas rokasgrāmatu, kura latviešu valodā elektroniski pieejama arī SPKC mājas lapā: <http://www.spkc.gov.lv/mediciniska-uzskaites-un-statistikas-dokumentacija/>. IDB kodēšanas rekomendācijas skatīt Pielikumā Nr.1.

Datu izmantošanas mērki:

- apkopot un sniegt salīdzināmu un ticamu informāciju par traumu, ievainojumu un saindēšanās gadījumiem, par to cēloņiem un norises apstākļiem gan valsts, gan starptautiskām institūcijām un datu bāzēm, t.sk. analizēt problēmu apjomu un tendences;
- sniegt informāciju politikas plānotājiem pakalpojumu plānošanā un efektivitātes izvērtēšanā.

Pamatprincipi informācijas sniegšanai Reģistram:

Reģistrā informācija jāievada un jāaktualizē tiešsaistes režīmā, t.i., sistēmā „PREDA”. Lai to nodrošinātu, SPKC slēdz sadarbības līgumu ar ārstniecības iestādi par sistēmas „PREDA” lietošanu. Līguma ietvaros SPKC nodrošina piekļuvi sistēmai „PREDA”, instalācijas programmu, lietotāju apmācību par informācijas ievadīšanu tiešsaistes režīmā un nepieciešamības gadījumā - tehnisko atbalstu.

Reģistram datus jāsniedz stacionārajām ārstniecības iestādēm par hospitalizētajiem pacientiem ar traumām, ievainojumiem un saindēšanos, atbilstoši Reģistra kartei. Neatkarīgi no pacienta pavalstniecības/pilsonības, informāciju Reģistram ir jāsniedz par katru **akūtu**

traumas/ievainojuma/saindēšanās gadījumu ar **diagnožu kodiem S00.0-T78.9** (pēc SSK-10). Reģistrā jāsniedz informācija arī par tiem gadījumiem, kad trauma ir sekundāra kādai citai slimībai vai stāvoklim (piemēram, pacients insulta vai epilepsijas lēkmes laikā kritis un guvis traumu).

Reģistram datus nav jāsniedz gadījumos, ja tā ir atkārtota stacionēšana traumas/ievainojuma/saindēšanās gadījumā, kas nav akūts gadījums, bet ir atkārtots – par tādu gadījumu, par kuru jau ir aizpildīta Reģistrācijas karte pirmās stacionēšanas reizē.

REĢISTRĀCIJAS KARTES AIZPILDĪŠANA PAR GŪTO TRAUMU, IEVAINOJUMU VAI SAINDĒŠANOS

Vispārīgi:

- Sistēmai „PREDA” ir sasaiste ar Latvijas Iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāzi (*turpmāk tekstā – NCD*). Reģistra karte automātiski tiek noslēgta pēc tam, kad informācija par pacienta nāvi nonāk NCD.
- Kartei ir četras daļas:
 - **Kartes pamatdaļa**, kas ietver:
 - Personas karti (1.-9.punkts) – pacienta sociāldemogrāfiskais raksturojums;
 - Uzskaites karti (11.-29.punkts) – ietver gūtās traumas, ievainojuma vai saindēšanās raksturojošo informāciju.
 - **A daļa** (1.-7.punkts) – aizpilda traumu un ievainojumu gūšanas gadījumos (S00.0 – T35.7 un T66.0 – T78.9; pēc SSK-10).
 - **B daļa** (1.-11.punkts) – aizpilda gadījumos, kad notikusi saindēšanās (T36.0 – T65.9; pēc SSK-10).
 - **C daļa** (1.-3.punkts) – papildus aizpilda gadījumos, kad notikusi saindēšanās ar pesticīdiem (T60.0 – T60.9; pēc SSK-10).
- Punkti, kas atzīmēti ar „*”, **aizpildāmi obligāti**.
- Aizpildot Kartes laukus, izvēlēto kodu (variantu) var atlasīt no saraksta, kas atverams pie attiecīgā punkta. **Ja divi vai vairāki kodi ir atzīstami par vienlīdz derīgiem, tad izvēlās to, kas pēc secības ir pirmais.**

Darba uzsākšana:

- Atvērt sistēmu „PREDA” un autorizēties.
- Ievadot pacienta meklēšanas logā personas kodu, pārbaudīt Reģistrā informāciju par konkrēto pacientu (personas kodu ieraksta atbilstoši ierakstam pasē vai citā personu apliecinošā dokumentā). Pacientiem, kuriem nav personu apliecinoša dokumenta un kuri nezina savu personas kodu, pirmajās sešās rūtiņās ieraksta personas dzimšanas datumu, mēnesi, dzimšanas gada pēdējos divus ciparus, bet septītajā rūtiņā ieraksta ciparu „1”, ja persona dzimusi līdz 2000.gadam, vai ciparu „2”, ja persona dzimusi pēc 2000.gada).
 - Ja informācija par pacientu jau ir fiksēta Reģistrā, tad atver konkrētā pacienta Karti, to aktivizē, **aktualizē informāciju Personas kartē**, un, izveidojot „Jaunu ievainojuma karti”, sāk Kartes aizpildīšanu.
 - Ja informācija par pacientu Reģistrā nav pieejama, izveido un aizpilda jaunu Reģistra Karti (sistēmā „PREDA” – „Jauna pacienta karte”), nepieciešamības gadījumā **aktualizējot informāciju Personas kartē**.

Aizpildāmie lauki:

1. KARTES PAMATDAĻA

Kartes pamatdaļa ir obligāti aizpildāma par visiem pacientiem ar traumām, ievainojumiem un saindēšanos.

1.1. Personas karte

Nemt vērā!

Ir veikta sistēmas „PREDA” sasaiste ar Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Iedzīvotāju reģistru. Ievadot jaunu pacientu sistēmā „PREDA”, lauki *vārds, uzvārds, dzimums, deklarētā dzīvesvieta (1.-4. un 6.punkts)* tiks aizpildīti automātiski. Tas notiks vienīgi gadījumā, kad tiks ievadīts pilns un pareizs personas kods.

Tāpat arī ir nodrošināta iespēja pārbaudīt datus Iedzīvotāju reģistrā tiem pacientiem, kuri jau ir ievadīti sistēmā „PREDA”. Lai pārbaudītu personas datus, ir jāatver Pacienta karte un tajā jānospiež poga „**Pārbaudīt datus iedzīvotāju reģistrā**” - tiks pārbaudīts un/ vai atjaunots *vārds, uzvārds, dzimums, deklarētā dzīvesvieta*.

Gadījumā, ja nav zināms pilns un pareizs personas kods, automātiski tiek veikta atzīme pie „*Nepareizs personas kods*” un 1.-4. punkts jāaizpilda manuāli. Ja no pacienta nav iespējams noskaidrot ne dzimšanas datus, ne pareizu personas kodu, tad pirmajā daļā norāda jebkādu datumu, kas atbilst *dd/mm/gg* un otrajā daļā norāda *00000*.

1.punkts Pacienta vārds: ieraksta pilnu pacienta vārdu. Gadījumā, ja pacientam ir vairāki vārdi, norāda visus. Rakstot vārdus, nedrīkst lietot simbolus, piemēram, divus vārdus atdalīt ar „-” (*Anna-Marija*).

2.punkts Pacienta uzvārds: ieraksta pilnu pacienta uzvārdu. Gadījumā, ja pacientam ir vairāki uzvārdi, norāda visus. Rakstot vārdus, nedrīkst lietot simbolus, piemēram, divus vārdus atdalīt ar „-”.

4.punkts Pacienta dzimums: atzīmē dzimumu, izvēloties atbilstošo kodu.

5.punkts Tautība: atzīmē tautību.

6.punkts Deklarētās dzīvesvietas administratīvā teritorija (ATVK): pasīvi lauki, tie aizpildās automātiski atbilstoši informācijai no Iedzīvotāju reģistra (gadījumos, kad ievadīts pareizs un pilns personas kods). Nepilna/nepareiza personas koda gadījumā šis punkts nav jāaizpilda (tas ir pasīvs).

Dzīves vieta iedzīvotāju reģistrā: pasīvi lauki, tie aizpildās automātiski atbilstoši informācijai Iedzīvotāju reģistrā (gadījumos, kad ievadīts pareizs un pilns personas kods). Nepilna/nepareiza personas koda gadījumā šis punkts nav jāaizpilda (tas ir pasīvs).

Miršanas datums un nāves cēlonis: ja persona ir mirusi un par viņu ir informācija NCD, tad notiek informācijas sasaiste ar sistēmu „PREDA”, un tiek norādīts personas miršanas datums un cēlonis.

Dzimšanas datums: sistēmā ir pasīvs lauks, aizpildās automātiski par pamatu ņemot norādītā personas koda pirmo daļu.

Turpmākos punktus aizpilda, balstoties uz pacienta sniegto informāciju, kā arī ārstniecības personas sniegtajiem datiem par ārstēšanas epizodi.

8.punkts Nodarbošanās: norāda pacienta nodarbošanos.

- *Pirmsskolas vecuma bērns (kods 1)* – jāatzīmē bērniem, kuri vēl nav uzsākuši skolas gaitas (arī zīdaiņiem un mazuļiem);

- *Skolēns (kods 2)* – jāatzīmē personām, kuras apmeklē sākumskolu, pamatskolu vai vidusskolu.

- *Students (kods 3)* – jāatzīmē personām, kuras studē;

- *Strādnieks (kods 4)* – jāatzīmē fiziska darba veicējiem (piemēram, krāvēji, ceļu meistari utt.);

- *Kalpotājs (kods 5)* – jāatzīmē garīga darba veicējiem un citiem, kuri nav fiziska darba veicēji (piemēram, ārsti, grāmatveži utt.);
- *Zemnieks (kods 6)* – jāatzīmē personām, kuras kā individuālā uzņēmuma vadītāji ražo lauksaimniecības produkciju, izmantojot speciāli šim mērķim paredzēto galveno ražošanas līdzekli – zemi;
- *Mājsaimnieks (kods 7)* – jāatzīmē personām, kuras nestrādā algotu darbu un veic neapmaksātus mājsaimniecības darbus savās mājās, piemēram, personām, kuras rūpējas par māju, bērniem un veciem cilvēkiem. Jāatzīmē tikai tiem, kuri nav darba attiecībās.
- *Pašnodarbinātais (kods 8)* – jāatzīmē personām, kuras Valsts ieņēmumu dienestā reģistrētas kā saimnieciskās darbības veicēji un nav citās darba attiecībās, kur saņem atalgojumu kā algota darba veicēji.
- *Bezdarbnieks (kods 9)* - jāatzīmē personām, kuras nestrādā un nav pagaidu prombūtnē no darba. Bezdarbnieks var būt un var nebūt reģistrējies Nodarbinātības valsts aģentūrā. Ietilpst arī tās personas, kuras darbu nemeklē, jo darbu jau atradušas un uzsāks to trīs mēnešu laikā.
- *Pensionārs (kods 10)* - jāatzīmē personām, kuras saņem kādu no pensijas veidiem (vecuma, invaliditātes, apgādnieka zaudējuma, izdienas vai pensiju pēc speciāliem lēmumiem, piemēram, tiesības uz pensijām ir visiem Černobiļas AES avārijas seku likvidētājiem un viņu ģimenes locekļiem). *Šeit netiek iekļauti strādājošie pensionāri.*
- *Invalīds (kods 11)* – persona, kurai piešķirta Veselības un darbspēju ekspertīzes ārstu valsts komisijas (VDEAVK) noteikta invaliditāte. Invalīds jānorāda gadījumā, ja persona neatbilst nevienam citam no nodarbošanās veidiem (piemēram, pensijas vecuma cilvēks, kurš ir invalīds un saņem invaliditātes pabalstu, reģistrējams kā pensionārs);
- *Ilgstoši darba nespējīgs (kods 12)* – jāatzīmē personām, kuras atrodas pagaidu prombūtnē no darba, piemēram, bezalgas atvaļinājumā vai bērnu kopšanas atvaļinājumā.
- *Bez noteiktas nodarbošanās (kods 15)* – jāatzīmē personām, kurām nevar izšķirt vienu noteiktu nodarbošanās veidu, atbilst vairāki varianti vai arī nodarbošanās regulāri mainās.

9.punkts Pavalstniecība: norāda valsti, kuras pilsonis vai pastāvīgais iedzīvotājs ir pacients.

1.2. Uzskaites karte

Ārstniecības iestāde: atverot Karti, informācija tiek norādīta automātiski.

Ārstniecības iestādes filiāle: atverot Karti, informācija tiek norādīta automātiski.

11.punkts Atzīmēt, ja ir grūtniecība ievainojuma vai saindēšanās brīdī: Atzīmē , ja pacientei ir grūtniecība, un norāda gestācijas nedēļu.

12.punkts Medicīniskās dokumentācijas Nr.: ieraksta no stacionāra izrakstīta vai miruša pacienta medicīniskās kartes dokumentācijas numuru (šī numura beigās vēlams pierakstīt klāt reģistrēšanas gadu (*piemēram, stacionāra piešķirts dokumentācijas Nr. 2014.gadā reģistrētam pacientam ir 254251. Reģistrā nepieciešams ievadīt - 2542512014*).

13.punkts Iestāšanās datums un laiks: Norāda datumu un laiku, kad pacients ieradies ārstniecības iestādē.

14.punkts Izrakstīšanās datums un laiks: Norāda datumu un laiku, kad pacients izrakstīts no ārstniecības iestādes. Atzīmējot pie „Izrakstīšanās datums sakrīt ar iestāšanās datumu”, nav nepieciešams norādīt izrakstīšanās datumu. Šādā gadījumā 14.punktā datums aizpildās automātiski.

15.punkts Ārstēšana un turpmākā norise: norādīt kodu atbilstoši IDB klasifikācija.

Nemt vērā!

- Ja pacients tika stacionēts, **nepieciešams norādīt kodu 5** „Saņēmis ārstēšanu un uzņemts šajā pašā slimnīcā” **vai kodu 8** „Miris hospitalizācijas laikā”.

- Ja pacients tika uzņemts stacionārā, bet pēc pāris dienām tiek pārvests uz citu slimnīcu, nepieciešams norādīt **kodu 5** „Saņēmis ārstēšanu un uzņemts šajā pašā slimnīcā” **nevis kodu 6** „Pārvests uz citu slimnīcu”. Pretējā gadījumā netiek aprēķināts slimnīcā pavadīto dienu skaits.

Dienu skaits: nav iespējams aizpildīt (ir pasīvs lauks). Ja tiek norādīts *kods 5* vai *kods 8*, tad stacionārā pavadīto dienu skaits tiek aprēķināts automātiski, par pamatu ņemot iestāšanās un izrakstīšanās datumus.

16.punkts *Ievainojuma datums:* norāda datumu, kurā pacients guvis traumu/ievainojumu vai notikusi saindēšanās.

17.punkts *Ievainojuma laiks:* norāda cikos gūta trauma/ievainojums vai arī notikusi saindēšanās.

Ja konkrēts ievainojuma datums vai laiks nav zināms, nepieciešams veikt atzīmi norādītajos laukos „*Ievainojuma datums nav zināms*” vai „*Ievainojuma laiks nav zināms*”.

Vecums traumas/ievainojuma/saindēšanās brīdī: nav iespējams norādīt (ir pasīvs lauks). Automātiski tiek aprēķināts, par pamatu ņemot personas dzimšanas datus un iestāšanās datumu.

18.punkts *Atzīmēt ja traumas/ievainojuma/saindēšanās brīdī pacients bijis:*

18.1. alkohola reibumā

18.2. narkotisko/psihotropo vielu apreibumā

18.3. toksisko vai citu apreibinošo vielu reibumā

19.punkts *Notikuma norises vieta:* atbilstoši IDB klasifikācijai, norāda notikuma norises vietas kodu, kur gūta trauma vai notikusi saindēšanās.


20.punkts *Ievainojuma veids:* jānorāda atbilstoši IDB klasifikācijai.


21.punkts *Ievainotā ķermeņa daļa:* jānorāda atbilstoši IDB klasifikācijai.

22.punkts *Diagnoze:* norāda diagnožu kodu, atbilstoši SSK-10.

Nemt vērā!

- Ievadot ievainojuma veidu un ievainoto ķermeņa daļu, sistēmā ir ieviesti nosacījumi, kas, atbilstoši norādītajiem kodiem, piedāvās iespējamās diagnožu kodus. *Piemēram, deguna kaula lūzuma gadījumā, kas atbilst diagnožu kodam S02.2, nebūs iespējams ievadīt šādu diagnozi, ja 20.punktā būs norādīta vaļēja brūce (sistēma piedāvās diagnožu kodu S01.2.). Lai reģistrētu diagnozi S02.2, nepieciešams veikt labojumu 20.punktā (kā ievainojuma veidu norādot lūzumu).* Diagnozēm atbilstošos ievainojuma veidu un ķermeņa daļu kodus skatīt SPKC mājas lapā (<http://www.spkc.gov.lv/medicinska-uzskaites-un-statistikas-dokumentacija/>) ievietotajā metodiskajā materiālā „*Gūtā ievainojuma kodēšanas atbilstība SSK-10 diagnožu kodiem*”.

- Sistēmā ir iespējams ievadīt vairākus ievainojuma veidus un diagnožu kodus (piemēram, rokas lūzumu un smadzeņu satricinājumu vienlaicīgi). Tomēr, apkopojot datus un veicot datu analīzi, ņemti vērā tiks pirmie divi ievadītie ievainojuma veidi, tādēļ, ja pacientam ir vairāki ievainojuma veidi, kā pirmo jākodē smagāko. Lai pievienotu jaunu ievainojuma veidu, ievainoto ķermeņa daļu un diagnozi, nepieciešams spiest uz  **Jauns ievainojums** .

Kodējot ievainojumu, iespējams precizēt ķermeņa anatomisko vienību. To var izdarīt, nospiežot uz  **Precizēt ķermeņa anatomisko vienību** un no piedāvātā klasifikatora izvēloties precizēto ķermeņa daļu.

26.punkts *Blakusdiagnoze:* tiek norādīta gan akūtas veselības pasliktināšanās gadījumā (piemēram, epilepsijas lēkme, ģībonis, insults), kā rezultātā pacients guva ievainojumu, gan arī ilgstošas slimības (piemēram, alkohola vai narkotisko vielu atkarība vai pārmērīga lietošana, psihiskas veselības problēmas), kas varētu būt veicinošs faktors gūtajai traumai, ievainojumam vai saindēšanās gadījumam. Iespējams pievienot līdz divām blakusdiagnozēm.

27.punkts *Nolūks:* norāda nepieciešamo kodu atbilstoši IDB kodēšanas rokasgrāmatai.

- Ja atzīmēts *kods 2* „Tīšs paškaitējums”, jānorāda:

27.1.1. *Aktuālākais riska faktors;*

27.1.2. *Agrāk veikts tīšs paškaitējums.*

- Ja atzīmēts *kods 3 „Uzbrukums”* vai *kods 4 „Cita veida vardarbība”*, jānorāda:
 - 27.2.1. *Vainīgā saistība ar upuri;*
 - 27.2.2. *Vainīgā dzimums;*
 - 27.2.3. *Vainīgā vecuma grupa;*
 - 27.2.4. *Uzbrukuma iemesls.*

Nemt vērā!

Tīša paškaitējuma gadījumā aktuālākais riska faktors „**Ļaunprātīga izmantošana**” nozīmē to, ka pacients guva ievainojumu vai saindējās veicot tīšu paškaitējumu tādēļ, ka kāda cita fiziska vai juridiska persona izmantoja, pievīla vai apmānīja pacientu ļaunprātīgos nolūkos. Ar šo riska faktoru **netiek saprasta** pacienta ļaunprātīga alkohola vai psihoaktīvo/psihotropo/toksisko vielu lietošana apreibināšanās nolūkos. Šādi alkohola vai narkotisko vielu lietošanas gadījumi, kad persona ir nokļuvusi stacionārā neapzināti, bez mērķa nodarīt sev apzinātu kaitējumu veselībai vai dzīvībai, jākodē kā **netīši** (piemēram, opioīdu atkarīga persona lieto tramadolu ļaunprātīgi – lai apreibinātos, taču nejaušības dēļ ir notikusi pārdozēšana, kā rezultātā pacients nokļuvis stacionārā).

Piemēri nolūka kodēšanai:

1. *Ievainojums, ko guvis vardarbības vai uzbrukuma aculiecinieks vai konfliktā neiesaistīta persona - uzbrukums;*
2. *Ievainojums gūts dzīvnieka uzbrukuma rezultātā (suņa kodiens utt.) – netīšs;*
3. *Kaimiņš uzrīdījis cietušajam suni, kā rezultātā cietušais tika sakosts – uzbrukums (jo suns tika izmantots kā ierocis, lai nodarītu kaitējumu);*
4. *Suicīds, parasuicīds un pašsakropļošanās (apzināti veikti iegriezumi ādā utt.) - tīšs paškaitējums;*
5. *Bērnu (līdz 5 gadu vecumam) traumas/ievainojumi/saindēšanās parasti ir kodējamas kā netīšas, ja vien nav bijusi vardarbība vai bērns pats, piemēram, dusmās dauzot galvu pret grīdu, nav guvis konkrēto ievainojumu – tīšs paškaitējums.*
6. *Alkohola reibumā pacients iedzēris medikamentus, jo apnicis dzīvot – tīšs paškaitējums;*
7. *Atrasts nekontaktējams alkohola reibumā uz ielas – netīšs nolūks;*
8. *Lietojis alkoholu, amfetamīnu un pīpējis „Spice” – netīšs nolūks.*

28.punkts *Nodarbe:* jānorāda nodarbes veids, kurā ievainotā persona bija iesaistīta ievainojuma gūšanas brīdī.

Nemt vērā!

Tīša paškaitējuma gadījumā, ja nav precizēta nodarbe, 28.punktā nepieciešams norādīt kodu 98.2 „*Cita veida precizēta nodarbe*”, kas sevī ietver pašnāvības mēģinājumu.

Ja 28.punktā atzīmēts *kods 03.1 „Fiziskā audzināšana skolā”* vai *kods 04 „Sports un fiziski vingrinājumi brīvajā laikā”*, nepieciešams precizēt sporta veidu, norādot sporta vai fiziskā vingrinājuma veidu, ar kuru ievainotā persona nodarbojās ievainojuma gūšanas brīdī.

Nemt vērā!

- Individuālu nodarbi, kas saistīta ar komandas sporta veidu, kodēt kā komandu sporta veidu. *Piemēram, ja ievainojums radies, pacientam spēlējot basketbolu vienatnē, kodējiet veidu kā Basketbols (kods 01.01).*

- Konkrētā sporta veida treniņu kodēt kā attiecīgo sporta veidu. *Piemēram, ja dalībnieks ir guvis ievainojumus futbola treniņa laikā, cilājot svarus. Šādā gadījumā sporta veids jākodē kā Futbols (kods 01.09, 01.10 vai 01.11).*

- Kodējot traumas, kas gūtas futbola spēles laikā, ņemt vērā, ka Latvijā visbiežāk spēlētais futbola veids, ko spēlē ar kājām un apaļu bumbu, ir Eiropas futbols. Amerikāņu un gēļu futbols tiek spēlēts ar rokām un iegarenu (ovālu) bumbu.

29.punkts *Stāstījums:* ieraksta papildus informāciju par gūto traumu/ievainojumu/saindēšanos. Ieteicams informāciju rakstīt aprakstoši, lai būtu precīzāk nosakāmi notikuma cēloņi un

attīstības apstākļi. Vēlams sniegt informāciju uz jautājumiem: **Ko? Kur? Kas? Kā? Kādi priekšmeti/vielas bija iesaistīti?**

Īss apraksts ir nozīmīgs veicot reģistrēto datu kvalitātes pārbaudi un detalizētāku izraisošā notikuma analīzi.

Būtu īpaši noderīgi, ja informācija saturētu datus par ievainojumu vai saindēšanās izraisošā priekšmeta vai vielas nosaukumu, fabrikas marku un priekšmeta funkcionālo stāvokli.

2. KARTES A DAĻA

Kartes A daļa aizpildāma vienīgi traumu un ievainojumu gadījumā (S00.0 – T35.7 un T66 – T78.9; pēc SSK-10).

1.punkts *Ievainojuma pamatmehānisms*: trīs kodēšanas līmeņos (no kuriem trešais ir visdetalizētākais) norāda veidu, darbību, kas aizsāka ievainojumu izraisošo notikumu.

2.punkts *Ievainojuma tiešais mehānisms*: trīs kodēšanas līmeņos norāda veidu, darbību, kas izraisīja esošo fizisko bojājumu personai.

Informācija par ievainojuma mehānismu nedublējas, bet viena otru papildina, tomēr ir gadījumi, kad pamatmehānisms un tiešais mehānisms ir viens un tas pats.

Piemēri ievainojuma mehānisma kodēšanā:

1. *Pacients ievainojumu guvis, iegriežot sev pirkstā – iegriešana (kods 02.13) ir jānorāda gan 1.punktā, gan arī 2.punktā.*
2. *Sieviete ejot paslīdējusi un krītot atsitusi galvu pret galda malu – kritiens (kods 01.52) jānorāda kā pamatmehānisms 1.punktā un sadursme ar nekustīgu priekšmetu (kods 01.22) jānorāda kā tiešais mehānisms 2.punktā.*

3.punkts *Negadījumā iesaistīts transporta līdzeklis*: ievadot sistēmā traumu/ievainojuma karti, šajā punktā automātiski ir norādīts „Nē”. Ja trauma/ievainojums gūts transporta negadījumā, nepieciešams norādīt „Jā”. Tiklīdz tiek norādīts „Jā”, aktīvi kļūst 4.punkta jautājumi.

4.1.punkts *Transports*: norāda ievainotās personas pārvietošanās veidu traumas gūšanas brīdī.

4.2.punkts *Ievainotā loma*: norāda cietušā lomu transporta negadījumā.

Otra iesaistītā puse: norāda ievainojuma gūšanas brīdī iesaistīto otro pusi.

5.punkts *Pamatpriekšmets*: trīs kodēšanas līmeņos norāda priekšmetu vai vielu, kas ir iesaistīta ievainojumu izraisošā notikuma sākumā.

6.punkts *Tiešais priekšmets*: trīs kodēšanas līmeņos norāda priekšmetu vai vielu, kas ir izraisījusi pacientam esošo fizisko kaitējumu.

7.punkts *Starppriekšmets*: trīs kodēšanas līmeņos norāda citu priekšmetu vai vielu, kam bija kāda saistība ar traumas notikšanu vai ievainojuma izraisīšanu.

Piemēri ievainojumu izraisošā priekšmeta vai vielas kodēšanā:

1. *Pacients alkohola reibumā, ejot pa apledojošu ietvi, kritis un sasitis galvu pret asfaltu – kā pamatpriekšmets šajā gadījumā jānorāda ledus (kods 16.0101), tiešais priekšmets – asfaltēta virsma (kods 16.0205), starppriekšmets – alkoholiskie dzērieni (kods 19.0130).*
2. *Pacients, griežot maizi, ar nazi nejauši iegrieza sev pirkstā – kā pamatpriekšmets šajā gadījumā jānorāda nazis (kods 08.0105), tiešais priekšmets – nazis (08.0105), starppriekšmets – pats cilvēks (kods 13.0701) vai arī priekšmets vai viela nav precizēta (kods 99.9999).*

3. KARTES B DAĻA

Kartes B daļa aizpildāma vienīgi saindēšanās gadījumos (T36.0-T65.9; pēc SSK-10).

1.punkts *Medicīniskās dokumentācijas Nr.:* ir pasīvs lauks, informācija tajā automātiski kopējas no Kartes pamatdaļas 12.punkta.


2.punkts *Pacienta ķermeņa masa:* ieraksta pacienta ķermeņa masu kilogramos. Lai norādītu ciparu ar daļu aiz komata, lieto punktu, nevis komatu (piemēram, 65.2 kg, nevis 65,2 kg).

3.punkts *Pacienta ierašanās ārstniecības iestādē:* norāda veidu, kā pacients nokļuva/tika nogādāts ārstniecības iestādē.

4.punkts *Vietas kategorija, kur notika saindēšanās:* norāda vietu, kur notika saindēšanās.

5.punkts *Saindēšanos izraisījušās vielas nosaukums, aktīvais ingredients, vielas grupa un vielas daudzums:* Brīvā teksta formā ierakstot, norāda vielas nosaukumu un vielas aktīvo ingredientu. Vielas grupu norāda, izvēloties nepieciešamo no klasifikatora piedāvātajiem kodiem. Vielas daudzumu ieraksta ar cipariem, kur daļas tiek atdalītas ar punktu (piemēram, 2.45 ml, nevis 2,45 ml). Atzīmējot , norāda ierakstītā vielas daudzuma mērvienību (g, l, mg, ml, cits vai nav informācijas).

Nemt vērā!

- Reģistrēšanas algoritmu jauno psihoaktīvo vielu lietošanas gadījumā, skatīt Pielikumā Nr.2.
- Ja saindēšanās ir bijusi vairāku vielu lietošanas dēļ, tās visas nepieciešams pievienot lietoto vielu sadaļā, taču, apkopojot datus un veicot datu analīzi, vērā tiks ņemtas pirmās trīs vielas, tāpēc būtiski kā pirmās trīs kodēt nozīmīgākās.
- Lai reģistrētu vairākas vielas, nepieciešams atvērt jaunus laukus, kuros norādīt informāciju. To var izdarīt spiežot uz  **Jauna viela** . Ja tas netiek izdarīts un informācija par jauno vielu tiek norādīta tajos pašos laukos, kur bija norādīta iepriekšējā viela, ievadītā informācija par pirmo vielu nesaglabājas un pazūd.
- Būtiski sekot līdzi, lai pievienotās vielas atbilst norādītajai diagnozei un otrādi. Ja ir norādītas vairākas saindēšanās diagnozes, tad arī vielām vielu sadaļā ir jābūt attiecīgi pēc norādītajām diagnozēm un otrādi.

6.punkts *Sākotnējais klīniskais stāvoklis:* atzīmējot , norāda klīnisko stāvokli, pacientam nokļūstot ārstniecības iestādē.

7.punkts *Ekspozīcijas raksturs:* norāda ekspozīcijas raksturu, kāds ir pacientam, konkrētās saindēšanās gadījumā.

8.punkts *Ekspozīcijas ilgums:* Ciparu veidā ierakstot, norāda vielas iedarbības ilgumu uz personu. Atzīmējot , norāda ierakstītā cipara ilguma izteiksmi (minūtes, stundas, dienas vai mēneši). *Piemēram, pacientam bijis mēnesi ilgs dzeršanas periods, nepieciešams ierakstīt 1 un veikt atzīmi pie „mēneši” vai arī ierakstīt 30 un veikt atzīmi pie „dienas”.*

9.punkts *Vielas iekļūšanas ceļš organismā:* nepieciešams norādīt veidu, kā konkrētā viela, kas izraisījusi saindēšanos, nokļuva pacienta organismā. Ir iespējams atzīmēt vairākus iekļūšanas ceļus. Norādot kodu 16 „cita injekcija” vai kodu 17 „cits veids”, ierakstot brīvā formātā, nepieciešams precizēt citus veidus.

10.punkts *Veiktā ārstēšana:* norāda pielietoto ārstēšanu pacientam. Ir iespējams atzīmēt vairākus pielietotās ārstēšanas veidus. Norādot kodu 29 „antidots” vai kodu 33 „cita”, brīvā formā ierakstot, nepieciešams precizēt atzīmēto informāciju.

11.punkts *Saindēšanās iznākums, pacientam izrakstoties no ārstniecības iestādes:* atzīmē, kāds ir iznākums, pacientam izrakstoties. *Kods 6 „nāve citu iemeslu dēļ”* nozīmē, ka pacients miris hospitalizācijas laikā, taču nāves iemesls ir cits, ar konkrēto stacionēšanas iemeslu nesaistīts (*piemēram, pacients stacionēts alkohola intoksikācijas dēļ, taču miris pneimonijas dēļ, ar kuru bija saslimis pirms gūtās traumas*).

4. KARTES C DAĻA

Kartes C daļa aizpildāma vienīgi gadījumos, kad notikusi saindēšanās ar pesticīdiem (T60.0-T60.9; pēc SSK-10).

1.punkts *Nodarbe saindēšanās brīdī:* norāda kodu, atbilstoši piedāvātajai klasifikācijai.

2.punkts *Produkta nosaukums:* brīva teksta formā ierakstot, norāda produkta nosaukumu un tā koncentrāciju. Ja produkts nav zināms, bet ir aizdomas par konkrēto produktu, to norāda ierakstot un veicot atzīmi pie lauciņa „*Aizdomas par produktu*”. Ja produkts nav zināms, veic atzīmi pie lauciņa „*Nezināms produkts*”. Tiklīdz tiek atzīmēts „*Nezināms produkts*”, 2.punkta sadaļas lauki kļūst pasīvi, tajos nav iespējams norādīt ne produkta nosaukumu, ne koncentrāciju.

3.punkts *Vielas ķīmiskais tips:* norāda kodu atbilstoši piedāvātajai klasifikācijai.

Diāna Vanaga

Slimību profilakses un kontroles centra

Reģistru pārraudzības nodaļas

Sabiedrības veselības analītiķe

Tel.:67387664

E-pasta adrese: diana.vanaga@spkc.gov.lv

Duntes ielā 22, Rīgā, LV-1005

IDB kodēšanas rekomendācijas

1. Kodējot sporta un fizisko vingrinājumu zonu, ir jāizšķiras par vietu, kur trauma notikusi: Mājās (1), Institucionālā dzīves vietā (2), Skolā, izglītības zonā (4), Speciāli, tikai sporta vajadzībām paredzētās vietās (5), Atpūtas zonā (10) vai Komercedarbības zonā (11). Atkarībā no šīs izvēles atšķiras arī kods nodarbei ievainojuma gūšanas brīdī. Respektīvi, traumas vietas kodam un nodarbes kodam traumas brīdī ir jābūt savstarpēji saskaņotiem. (Piemēram, basketbola spēles laikā, fizikultūras laikā skolā, kritis uz koka grīdas pēc aizķeršanās aiz malā sakrautiem sporta paklājiem):
 - Traumas vieta: *04.30 Sporta un fizisko vingrinājumu zona skolā vai izglītības zonā;*
 - Traumas pamatmehānisms: *01.51 Kritiens un klupiens, aizķeroties tai pašā līmenī;*
 - Traumas tiešais mehānisms: *01.22 Sadursme ar nekustīgu priekšmetu;*
 - Aktivitāte traumas brīdī: *03.1 Fiziskā audzināšana skolā, skolas sporta nodarbībās;*
 - Sporta veids, kurā gūta trauma: *1.01 Basketbols;*
 - Pamatpriekšmets: *10.0320 Sporta paklājs;*
 - Tiešais priekšmets: *14.0310 Koka grīda;*
 - Starppriekšmets: *13.0701 Pats cilvēks vai 99.9999 Priekšmets vai viela nav precizēta.*
2. Kodējot „Traumas ievainojuma veidu” ir jāievēro šī koda atbilstība SSK-10 kodam un traumētās ķermeņa daļas kodam:
 - Smadzeņu satricinājums ir jākodē ar kodu *10 Smadzeņu satricinājums;*
 - Kodējot apdegumu ir jāizšķiras starp kodu *14 Apdegums, applaucējums, kodu 15 Ķīmisks apdegums* un kodu *17 Saules un Rtg staru apstarojums.*
3. Kodējot „Traumēto ķermeņa daļu”, tai ir jāatbilst SSK-10 kodam un traumas ievainojuma veidam. Elektroniskajā datu bāzes versijā ir ieviesti nosacījumi, kas nodrošina šo parametru atbilstību vienu otram. Tādejādi nav iespējams ievadīt nepareizu informāciju. (Piemēram, ja izvēlētais ievainojuma veids ir kods *10 Smadzeņu satricinājums*, tad pie Ievainotās ķermeņa daļas un SSK-10 diagnozes tiek piedāvāti tikai atbilstošie kodī. Šajā gadījumā Ievainotā ķermeņa daļa var būt tikai kods *1.30 Smadzenes* un SSK-10 diagnoze *S06.0 Smadzeņu satricinājums*);
 - kodējot ir jāizvērtē sniegtais SSK-10 kods un tekstā rakstītā informācija;
 - ja minētā ķermeņa daļa ir, piemēram, piere – jākodē ir *1.28 Cita precizēta sejas daļa;*
 - ja aprakstā ir minēta tikai seja un arī SSK-10 kods nedod konkrētāku informāciju, tad kodam ir jābūt *1.29 Sejas daļa bez zināma precizējuma;*
 - ja minētā ķermeņa daļa ir galvas matainā daļa, jākodē ir *1.98 Cita precizēta galvas daļa;*
 - kods *1.99* ir lietojams tikai gadījumā, ja nav nekāda precizējuma.
 - ja lūzuma gadījumā ir minēts plaukstas locītavas apvidus, jāizvērtē SSK-10 kods un teksta daļa, un atbilstoši jākodē ar *4.50 Apakšdelms* vai *4.71 Plauksta;*
 - kods *4.61 Plaukstas locītava* korektāk būtu lietojams, ja trauma ir saišu sastiepums, pamežģījums;
 - savukārt, ja ir pēdas locītavas saišu sastiepums, pamežģījums, tā kā starp kodiem nav pēdas locītavas, tad varētu lietot kodu *5.50 Potīte;*
 - ja trauma ir metakarpālo vai metatarsālo kaulu lūzums, jākodē ir attiecīgi *4.71 Plauksta* vai *5.61 Pēda*, un nevis rokas vai kājas pirksti;
 - ja ir sasitums vai sastiepums, pamežģījums, mežģījums gūžas apvidū, var kodēt ar *5.10 Gūža;*
 - ja ir minēts lūzums gūžas apvidū, pēc SSK-10 koda un apraksta ir jāizvērtē vai lokalizācija ir *5.20 Augšstilbs* vai *3.44 Iegurnis.*
4. Ievainojuma Mehānisms:
 - a. Pamatmehānisms – mehānisms, kura rezultātā ir attīstījies ievainojums;

Tiešais mehānisms – mehānisms, kas ir tiešais fiziskā bojājuma cēlonis;

Piemēri:

- *Nokritis, braucot ar slēpēm no kalna*
 - Pamatmehānisms: 01.52 Kritiens un klupiens, paslīdot tai pašā līmenī;
 - Tiešais mehānisms: 01.22 Sadursme ar nekustīgu priekšmetu
 - *Mājās, istabā aizķērās kāja aiz elektrības vada kāja, un krītot atsitās pret koka durvīm*
 - Pamatmehānisms: 01.51 Kritiens un klupiens, aizķeroties tai pašā līmenī;
 - Tiešais mehānisms: 01.22 Sadursme ar nekustīgu priekšmetu
 - *Stumjot vieglo automašīnu, izmežģīja pleca locītavu*
 - Pamatmehānisms: 07.10 Pārpūle grūdienu vai rāviena dēļ;
 - Tiešais mehānisms: 07.10 Pārpūle grūdienu vai rāviena dēļ
 - *Ejot pa ielu paslīdēja uz ledus un pamežģīja pēdas locītavu*
 - Pamatmehānisms: 01.52 Kritiens un klupiens, paslīdot tai pašā līmenī;
 - Tiešais mehānisms: 07.80 Cita veida precizēta fiziska pārpūle
 - *Iegrieza pirkstā ar nazi*
 - Pamatmehānisms: 02.13 Iegriezums, iešņāpums, iecirtums;
 - Tiešais mehānisms: 02.13 Iegriezums, iešņāpums, iecirtums
 - *Alkohola reibumā uzkrīta motorzāģim*
 - Pamatmehānisms: 01.58 Cita veida precizēts kritiens, klupiens [..];
 - Tiešais mehānisms: 03.20 Sadursme ar mehānismu
 - *Zāģējot malku ar rokas zāģi nejauši iezāģēja rokā*
 - Pamatmehānisms: 02.14 Plēsums, pārrāvums, iezāģējums;
 - Tiešais mehānisms: 02.14 Plēsums, pārrāvums, iezāģējums
 - *Pludmalē sauļojoties, guva ķermeņa saules apdegumu*
 - Pamatmehānisms: 98.24 Saules gaismas ietekme;
 - Tiešais mehānisms: 98.24 Saules gaismas ietekme
 - *Strādājot ar fleksi, acī iekļuva metāla skaida*
 - Tiešais mehānisms: 98.11 Svešķermenis acī vai tā iekļūšana acī vai caur aci
 - Pamatmehānisms: 98.11 Svešķermenis acī vai tā iekļūšana acī vai caur aci
 - *Mežā iekoda ērce*
 - Tiešais mehānisms: 02.38 Cita veida precizēts kodiens, dzēliens indes ievadīšana
 - Pamatmehānisms: 02.38 Cita veida precizēts kodiens, dzēliens indes ievadīšana
 - *Uzlēja sev virsū karstu tēju*
 - Tiešais mehānisms: 04.11 Saskare ar karstu šķidrumu
 - Pamatmehānisms: 04.11 Saskare ar karstu šķidrumu
 - *Dārzā acī iedūrās koka zariņš*
 - Tiešais mehānisms: 02.28 Cita veida precizēts punktveida dūriens
 - Pamatmehānisms: 01.60 Nobrāzums, noberzums
 - *Alkohola dzērumā vīrs ar kulaku iesitis:*
 - Tiešais mehānisms: 01.31 Cita cilvēka trieciens vai spēriens
 - Pamatmehānisms: 01.31 Cita cilvēka trieciens vai spēriens
 - *Uz ielas nepazīstams sadūra ar nazi:*
 - Tiešais mehānisms: 01.31 Cita cilvēka trieciens vai spēriens
 - Pamatmehānisms: 02.21. Asmens dūriens
- b. Mehānisms transporta negadījumā jākodē sekojoši – *01.21 Sadursme ar kustīgu priekšmetu*, ja ir notriekts stāvošs gājējs; *01.24 Trieciens ar kustīgu objektu [..]*, ja notriekts ir ejošs gājējs vai velobraucējs, un *01.80 Cita veida precizēta saskare ar trulu spēku*, ja trauma gūta avārijā, esot transporta līdzeklī.
- c. Kodējot mehānismu ir jāatceras, ka *kodi 02.13 Iegriezums, iešņāpums, iecirtums un 02.14 Plēsums, pārrāvums, iezāģējums* ir lietojami tikai kodējot saskari ar nemotorizētām ierīcēm. Ja trauma gūta saskares rezultātā ar jebkura veida motorizētu mehānismu (motorzāģi, elektrisko ēveli, blenderi, utt.), ir jālieto kods *03.20 Sadursme ar mehānismu*.

- d. Kodējot kritienus, ir jāvērtē arī pārējā informācija. *Kodi 01.51 Kritiens aizķeroties vai 01.52 Kritiens paslīdot* var tikt lietoti, ja ir norāde uz aizķeršanos vai paslīdēšanu, Priekšmetam, aiz kā cietušais ir aizķēries vai uz kā paslīdējis, ir jāatspoguļojas Ievainojumu izraisošā priekšmeta, vielas kodā. Ja ir rakstīts vienīgi „kritiens” korekti būtu kodēt ar *01.59 Kritiens [...] bez precizējuma*.
- e. Kritienu veselības pasliktināšanās rezultātā (epilepsijas lēkme, kāda sirdskaite, ģibonis, kritiens alkohola reibumā) būtu jākodē ar *01.58 Cita veida precizēts kritiens* vai *01.53 Cita veida kritiens tai pašā līmenī* (ja ir tāda norāde), norādot cēloni ar SSK-10 kodu (ja tāds jau nav) un arī teksta veidā sadaļā Stāstījums.
- f. Kritiens no velosipēda ir jādiferencē atkarībā no tā veida – *01.54 kritiens no bērnu velosipēda* un *01.55 kritiens no pieaugušo velosipēda*. Visa veida kritieni no velosipēda, neatkarīgi no tā veida un traumas vietas ir jāuzskata par Transporta negadījumu un attiecīgi jākodē: Piemēram, Transporta veids - *02.0 Velosipēds*; Ievainotās personas loma – *02 Šoferis*; Otra iesaistītā puse – *15.9 Otra puse nav iesaistīta*.
Izņēmums ir traumas, kas gūtas braucot ar bērnu trīsriteņiem, respektīvi, kam pielietojums vairāk ir rotaļas, nevis pārvietošanās.
- g. Ja ir ierauta skabarga, tad mehānisms ir *02.21 Asmens dūriens*. Kods *98 Cita veida precizēts ievainojuma mehānisms* vairāk ir paredzēts, ja svešķermeņi iekļuvuši caur dabiskajām atverēm.

5. Nodarbe ievainojuma gūšanas brīdī:

- mazu bērnu darbības visbiežāk var tikt kodētas ar *05.2 Rotaļas*. Izņēmums ir gadījumi, kad bērns cietis no vardarbības vai veicis tīšu paškaitējumu, piemēram, sitis galvu pret sienu dusmu lēkmē – šādā gadījumā ir lietojams kods *98.2 Cita veida precizēta nodarbe*;
- ja nav norādīts pārvietošanās iemesls ar velosipēdu (piemēram, *Pārvietošanās uz algotu darbavietu vai no tās – kods 01.1; Pārvietošanās uz nealgotu darbavietu vai no tās – kods 02.1*), var izmantot kodu *05.1 Brīvais laiks*, kas ietver braukšanu ar velosipēdu vai *08.0 Citur neklasificēta pārvietošanās*.
- ja kā aktivitāte ir minēta tikai pārvietošanās, bez sīkāka precizējuma, koda *08.0 Citur neklasificēta pārvietošanās* vietā labāk būtu lietot kodu *98.1 Vispārēja pastaiga*.
- gadījumos, kad aktivitāte ir malkas zāģēšana vai ciršana, zāliena pļaušana, ābolu lasīšana, mājdzīvnieku barošana, plīts kurināšana, utt. savās mājās, būtu lietojams kods *02.7 Paša mājas vai dārza uzturēšana*.

6. Ievainojumu izraisošais priekšmets

Pamatpriekšmets – priekšmets, kas ir cēlonis ievainojuma notikuma attīstībai;

Tiešais priekšmets – priekšmets, kas ir tiešais fiziskā bojājuma cēlonis;

Starppriekšmets – cits priekšmets, kas ir iesaistīts ievainojumu izraisošajā notikumā;

Piemēri:

- *Nokritis braucot ar slēpēm no kalna*
 - Pamatmehānisms: *01.52 Kritiens un klupiens, paslīdot tai pašā līmenī*;
 - Tiešais mehānisms: *01.22 Sadursme ar nekustīgu priekšmetu*;
 - Pamatpriekšmets: *15.0105 Nogāze slīpums*;
 - Tiešais priekšmets: *16.0101 Sniegs, ledus*;
 - Starppriekšmets: *10.0420 Sniega slēpes*;
- *Mājās, istabā aiz elektrības vada aizķērās kāja un krītot atsitās pret koka durvīm*
 - Pamatmehānisms: *01.51 Kritiens un klupiens, aizķeroties tai pašā līmenī*;
 - Tiešais mehānisms: *01.22 Sadursme ar nekustīgu priekšmetu*
 - Pamatpriekšmets: *07.9801 Mājsaimniecības ierīces elektriskais vads, vada pagarinātājs* (Ja ir minēta ierīce, kuras neatņemama sastāvdaļa ir šis vads, tad vads ir jākodē kā ierīce)
 - Tiešais priekšmets: *14.0201 Durvis, sliekšnis*;
 - Starppriekšmets: *99.9999 Priekšmets vai viela nav precizēta*;

- *Stumjot vieglo automašīnu izmežģīja pleca locītavu*
 - Pamatmehānisms: 07.10 Pārpūle grūdienu vai rāviena dēļ;
 - Tiešais mehānisms: 07.10 Pārpūle grūdienu vai rāviena dēļ
 - Pamatpriekšmets: 13.0701 Pats cilvēks
 - Tiešais priekšmets: 01.0499 Viegla automašīna ar četriem vai vairāk riteņiem, bez precizējuma;
 - Starppriekšmets: 99.9999 Priekšmets vai viela nav precizēta;
- *Ejot pa ielu paslīdēja uz ledus un pamežģīja pēdas locītavu*
 - Pamatmehānisms: 01.52 Kritiens un klupienu, paslīdot tai pašā līmenī;
 - Tiešais mehānisms: 07.10 Cita veida precizēta fiziska pārpūle
 - Pamatpriekšmets: 16.0101 Sniegs, ledus;
 - Tiešais priekšmets: 16.0205 Apstrādāta virsma ārpus telpām;
 - Starppriekšmets: 13.0701 Pats cilvēks;
- *Iegrieza pirkstā ar nazi*
 - Pamatmehānisms: 02.13 Iegriezums, iešņāpums, iecirtums;
 - Tiešais mehānisms: 02.13 Iegriezums, iešņāpums, iecirtums
 - Pamatpriekšmets: 08.0105 Nazis CNK;
 - Tiešais priekšmets: 08.0105 Nazis CNK;
 - Starppriekšmets: 13.0701 Pats cilvēks;
- *Alkohola reibumā uzkrita motorzāģim*
 - Pamatmehānisms: 01.59 Cita veida precizēts kritiens un klupienu [..];
 - Tiešais mehānisms: 03.20 Sadursme ar mehānismu
 - Pamatpriekšmets: 11.0210 Cita veida motorzāģis;
 - Tiešais priekšmets: 11.0210 Cita veida motorzāģis;
 - Starppriekšmets: 19.0130 Alkoholiskie dzērieni;
- *Zāģējot malku ar rokas zāģi nejauši iezāģēja rokā*
 - Pamatmehānisms: 02.14 Plēsums, pārrāvums, iezāģējums;
 - Tiešais mehānisms: 02.14 Plēsums, pārrāvums, iezāģējums
 - Pamatpriekšmets: 11.0315 Griešanas rīki;
 - Tiešais priekšmets: 11.0315 Griešanas rīki;
 - Starppriekšmets: 13.0701 Pats cilvēks;
- *Pludmalē sauļojoties guva ķermeņa saules apdegumu*
 - Pamatmehānisms: 98.24 Saules gaismas ietekme;
 - Tiešais mehānisms: 98.24 Saules gaismas ietekme
 - Pamatpriekšmets: 16.0198 Cita veida precizēti dabiski materiāli vai vielas;
 - Tiešais priekšmets: 16.0198 Cita veida precizēti dabiski materiāli vai vielas;
 - Starppriekšmets: 15.0235 Liedags, pludmale;
- *Strādājot ar fleksi, acī iekļuva metāla skaida*
 - Tiešais mehānisms: 98.11 Svešķermenis acī vai tā iekļūšana acī vai caur aci
 - Pamatmehānisms: 98.11 Svešķermenis acī vai tā iekļūšana acī vai caur aci
 - Pamatpriekšmets: 11.0225 Malējs, amortizators, pulētājs, slīpētājs
 - Tiešais priekšmets: 16.0218 Metāla plāksne, daļa, gabals, u.c.
 - Starppriekšmets: 99.9999 Priekšmets vai viela nav precizēts
- *Mežā iekoda ērce*
 - Tiešais mehānisms: 02.38 Cita veida precizēts kodiens, dzēliens indes ievadīšana
 - Pamatmehānisms: 02.38 Cita veida precizēts kodiens, dzēliens indes ievadīšana
 - Pamatpriekšmets: 13.0330 Ērce
 - Tiešais priekšmets: 13.0330 Ērce
 - Starppriekšmets: 99.9999 Priekšmets vai viela nav precizēts
- *Aizķēra krūzi un uzlēja sev virsū karstu tēju*

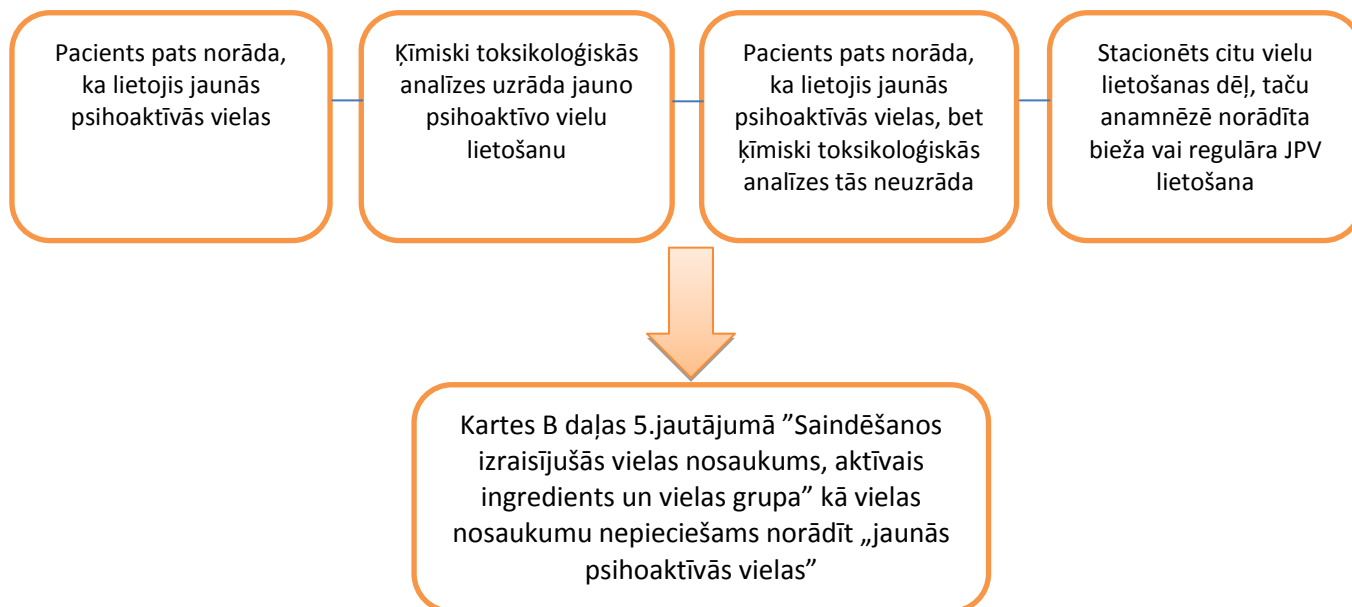
- Tiešais mehānisms: 04.11 Saskare ar karstu šķidrumu
- Pamatmehānisms: 04.11 Saskare ar karstu šķidrumu
- Pamatpriekšmets: 19.0115 Karsts dzēriens
- Tiešais priekšmets: 19.0115 Karsts dzēriens
- Starppriekšmets: 13.0701 Pats cilvēks
- *Dārzā acī iedūrās koka zariņš*
 - Tiešais mehānisms: 02.28 Cita veida precizēts punktvēda dūriens
 - Pamatmehānisms: 01.60 Nobrāzums, noberzums
 - Pamatpriekšmets: 13.0103 Koks, augs
 - Tiešais priekšmets: 13.0103 Koks, augs
 - Starppriekšmets: 99.9999 Priekšmets vai viela nav precizēts

Kodējot priekšmetu *Nazis* ir jāizvēlas vienu no četriem kodiem. Biezākais būs *08.0105 Nazis CNK*; reti pārējie *12.0110 Nazis*, kas paredzēts kā ierocis; *07.0120 Mehāniskais nazis*; *06.0218 Citi rotaļu ieroči* [..].

7. Piemēri:

- *Vieglās automašīnas vadītājs, alkohola reibumā, braucot uz veikalu, pa ceļu ārpus pilsētas, cieta autoavārijā iebraucot kokā:*
 - Traumas vieta: 06.10 Ceļa braucamā daļa;
 - Traumas pamatmehānisms: 01.22 Sadursme ar nekustīgu priekšmetu;
 - Traumas tiešais mehānisms: 01.80 Cita veida precizēta saskare ar trulu spēku;
 - Aktivitāte traumas brīdī: 02.2 Pārvietošanās nealgota darba laikā;
 - Transporta negadījums: 1 Jā;
 - Transporta veids: 06.1 Vieglais transporta līdzeklis uz 4 vai vairāk riteņiem;
 - Cietušā loma negadījumā: 2 Šoferis, braucējs vai operators;
 - Otra iesaistītā puse: 13.4 Liels vai smags fiksēts priekšmets;
 - Pamatpriekšmets: 13.0103 Koks, augs;
 - Tiešais priekšmets: 01.0720 Transportlīdzekļa iekšējās daļas;
 - Starppriekšmets: 19.0130 Alkoholiskie dzērieni;
- *Mājās, virtuvē, 27 gadus vecā draudzene strīda laikā iesita pa galvu ar katliņu:*
 - Traumas vieta: 01.10 Virtuvs;
 - Nolūks: 3 Uzbrukums
 - Vainīgā saistība ar upuri: 1 Laulātais draugs/ draudzene vai partneris
 - Vainīgā dzimums: 2 Sieviete
 - Vainīgā vecums: 3 Pieaugušais (25-64gadi);
 - Uzbrukuma konteksts: 1 Strīds;
 - Traumas pamatmehānisms: 01.38 Cita veida precizēta sadursme ar cilvēku;
 - Traumas tiešais mehānisms: 01.21 Sadursme ar kustīgu priekšmetu;
 - Aktivitāte traumas brīdī: 98.2 Cita veida precizēta nodarbe;
 - Pamatpriekšmets: 13.0798 Cits precizēts cilvēks;
 - Tiešais priekšmets: 08.0110 Katls, panna ēdiena gatavošanai;
 - Starppriekšmets: 99.9999 Priekšmets vai viela nav precizēta;
- *Mājās draudzene mācīja kā jāgriež vēnas; cietusī ar žileti arī pamēģināja.*
 - Traumas vieta: 01.99 Dzīvojamā zona bez precizējuma;
 - Nolūks: 2 Tīšs paškaitējums;
 - Tuvākā riska faktors: Cits precizēts tuvākā riska faktors;
 - Agrāk veikts tīšs paškaitējums: 9 nav zināms;
 - Traumas pamatmehānisms: 02.13 Iegriezums, iešņāpums, iecirtums;
 - Traumas tiešais mehānisms: 02.13 Iegriezums, iešņāpums, iecirtums;
 - Aktivitāte traumas brīdī: 98.2 Cita veida precizēta nodarbe
 - Pamatpriekšmets: 13.0701 Pats cilvēks;
 - Tiešais priekšmets: 09.0310 Bārdas nazis, žilete;
 - Starppriekšmets: 13.0798 Cits precizēts cilvēks

ALGORITMS
INFORMĀCIJAS SNIEGŠANAI (sistēmā PREDa) PAR SAINDĒŠANĀS GADĪJUMIEM,
KUROS LIETOTAS JAUNĀS PSIHOAKTĪVĀS VIELAS, AR NOTEIKTĀM SLIMĪBĀM
SLIMOJOŠU PACIENTU REĢISTRAM PAR PACIENTIEM, KURIEM BIJUSI TRAUMA,
IEVAINOJUMS VAI SAINDĒŠANĀS.



1. Stāstījuma sadaļā būtiski ir norādīt jebkādu informāciju saistībā ar JPV lietošanu (t.i., ja ir aizdomas, ka pacients smēķējis kādu JPV vai pats/draugi/ģimene norāda, ka to ir smēķējis). Ja ir pieejama precīza informācija par vielas nosaukumu, ļoti svarīgi to ir norādīt stāstījuma sadaļā (piem., „spice”, „alibi” vai „legalize” u.c.).

29. Stāstījums

Pēc stundām lietojis spice.

2. Saindēšanās gadījumā (T36.0-T65.9) Reģistra kartē nepieciešams aizpildīt B daļu, kurā nepieciešams norādīt saindēšanos izraisījušās vielas nosaukumu, aktīvo ingredientu un vielas grupu. Saindēšanās gadījumos, kuri saistīti ar JPV lietošanu, kā *vielas nosaukumu* lūdz norādīt **„jaunās psihoaktīvās vielas”**. Pie *vielu grupas* nepieciešams norādīt „Citas precizētas „ielas” vai izklaides nolūkos lietotas narkotikas” (kods: 20.2498) vai „Ielas” vai izklaides nolūkos lietotas narkotiskās vielas, bez precizējuma” (kods: 20.2499). Ja ir zināms vielas *aktīvais ingredients*, attiecīgajā laukā arī to ir nepieciešams norādīt.

Gadījumā, ja ir lietotas vairākas vielas, lūdz norādīt arī citas vielas, kas tika lietotas. Lai iegūtu jaunu logu, kurā ievadīt informāciju par vēl kādu lietotu vielu, nepieciešams spiest „Jauna viela”. Schematisku attēlojumu vairāku vielu pievienošanai lūdz skatīt attēlā:

5. Saindēšanos izraisījušās vielas nosaukums aktīvais ingredients un vielas grupa: *

| | | | |
|--------------------------------------|------------------------------|-----------------|------------|
| <input type="checkbox"/> Jauna viela | Vielas Nosaukums | Vielas Daudzums | Mērvienība |
| <input type="checkbox"/> Dzēst vielu | ▶ Jaunās psihoaktīvās vielas | | |

Vielas nosaukums:

Aktīvais ingredients:

Vielas grupa: Citas precizētas "ielas" vai izklaides nolūkos lietotās narkotikas

Vielas daudzums: g: l: mg: ml: cits: %: nav informācijas:

3. Stacionēšanu, kas saistīta ar saindēšanos JPV lietošanas dēļ, nepieciešams **kodēt zem diagnožu koda T40.4 „Citi sintētiski narkotiski līdzekļi”** (skat. attēlā). Gadījumos, ja ir bijusi saindēšanās vairāku vielu lietošanas dēļ, pie ievainojuma veida lūdzu norādīt precizētas diagnozes, kuru dēļ notikusi saindēšanās (piem., alkohola un „spice” lietošanas gadījumā norādīt divus ievainojuma veidus – saindēšanās ar alkoholu T51.x¹ un saindēšanās ar citiem sintētiskiem narkotiskiem līdzekļiem T40.4).

18. punktā ieliecot *ķeksīti*, lūdzu norādīt vai:

- pacients bijis alkohola reibumā (18.1);
- narkotisko/psihotropo vielu reibumā (18.2);
- toksisko vai citu apreibinošo vielu reibumā (18.3).

Shematisku attēlojumu saindēšanās gadījuma atspoguļojumam un vairāku ievainojumu veidu norādīšanai skatīt attēlā:

18. Traumas/ievainojuma/saindēšanās gūšanas brīdī pacients bijis:

18.1. alkohola reibumā 18.2. narkotisko/psihotropo vielu apreibumā 18.3. toksisko vai citu apreibinošo vielu reibumā

19. Notikuma norises vieta

Notikuma vietas paplašinājums

| | |
|--|-------------------|
| <input type="checkbox"/> Jauns ievainojums | ievainojuma veids |
| <input type="checkbox"/> Dzēst ievainojumu | ▶ Saindēšanās |

20. Ievainojuma veids Saindēšanās

21. Ievainotā ķermeņa daļa Vairākas ķermeņa daļas

Ievainotā ķermeņa daļa paplašinājums Skarts viss ķermenis

Ievainotā puse

22. Diagnoze

Precizēt ķermeņa anatomisko vienību

| | |
|-------|--|
| T40.2 | Citi opioīdi |
| T40.3 | Metadons |
| T40.4 | Citi sintētiski narkotiski līdzekļi |
| T40.5 | Kokaīns |
| T40.6 | Citas un neprecizētas narkotiskas vielas |
| T40.7 | Indijas kaņepes (cannabis) (derivāti) |
| T40.8 | Lizergīdi [LSD] |

¹ Alkohola toksiska iedarbība - T51.0-T51.9